

علی اصغر سید آبادی

مقدمه‌ای بر مخاطبات سازمانی کتاب کودک، کتاب بیاواسطه

گروه سنی: نولیا و عربیان

کانون پرورش
فکری کودکان
و نوجوانان

کتاب کودک، کتاب با واسطه

مقدمه ای بر علی اصغر سیدآبادی

مخاطب شناسی گروه سنی: اولیاء و مربیان

نویسنده: علی اصغر سیدآبادی | ویراستار: علی خاکبازان | دبیر مجموعه: معصومه انصاریان |
مدیر هنری و طراح یونیتورم: کوروش بنارسالار | صفحه آر: مریم رحیمی لوتی | چاپ اول: ۱۳۹۱ |
تعداد: ۳۰۰۰ نسخه | آگهی: چاپ: کانون چاپ | آگهی: حقوق محفوظ است | تهران،
خیابان خالد اسلامبولی، شماره ۲۶ | تلفن: ۸۸۷۲۱۲۷-۲ | ۸۷۱۵۵۴۵-۹ | مرکز بخش: تهران،
خیابان فاطمی، خیابان حجاب، مرکز: ۸۸۹۶۳۸۷۲ | تلفن: ۸۸۹۶۴۱۱۵-۸۸۹۶۳۸۷۲ |
نشانی اینترنتی: www.kanoonfelli.com | www.hodhod.ir | kanoon.fell@entelnet.net |
شماره چاپ: ۱۸۰۱۸ | شابک: ۹۶۴-۹۶۴-۳۹۱-۶۱۷-۶ | شابک: ۹۶۴-۹۶۴-۳۹۱-۶۱۷-۶ |
ISBN 978-964-391-617-6 | خواهشمند است نظرات خود را درباره ی این
کتاب بنا گذر نام آن به صورت پیامک ارسال فرمایید.

کتاب
۲۰۰۰
۴۸
۲۰۰۰

۸۰۸ سیدآبادی، علی اصغر ۱۳۵۰
کتاب کودک، کتاب با واسطه، مقدمه ای بر مخاطب شناسی، علی اصغر سیدآبادی - تهران:
کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ۱۳۹۱
۱۳۹۱ ۶۸ ص ۸۸۳.۵

ISBN 978-964-391-617-6

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات کتاب

گروه سنی: اولیاء و مربیان

۱. ادبیات کودکان و نوجوانان - ۳. مخاطبان الف: کانون پرورش فکری کودکان و

نوجوانان - ب: عنوان

“

پیشگفتار | ۹ | مخاطب کودک چیست | ۱۳ | مخاطب شناسی یا مخاطب شناسی‌ها | ۱۷ |

مروزی پرویزگی‌های کودک | ۱ | ویژگی‌های زبانی | ۲۲ | ویژگی‌های شناختی | ۲۳ |

ویژگی‌های شخصیتی | ۲۴ | ویژگی‌های هیجانی | ۲۷ | کودکی در عصر جدید | ۲۹ |

آیا پسوند کودک و نوجوان، بی‌معنی و بی‌تأثیر است | ۳۱ | خطاب مخاطب و به انتخاب مخاطب | ۳۷ |

کودک و مخاطب کودک | ۳۸ | تجربه‌های نویسندگان ایرانی و خارجی | ۴۰ | مخاطب شناسی چیست؟ | ۴۲ |

واژه‌ها | ۴۵ | دسته بندی مخاطبان | ۴۸ | انتظارها از مخاطب شناسی | ۵۲ |

پیشنهادهایی برای شناخت بهتر مخاطب | ۵۴ | منابع | ۶۶ |

پیشگفتار

یکی از ویژگی‌های ادبیات کودک و نوجوان که معمولاً مورد توجه قرار نمی‌گیرد، «یا واسطه» بودن آن است.

آشنایی من و شما، به عنوان پیشگفتار، کتاب اغلب مستقیم است و از راه آشنایی با نویسندگان، مترجمان، ناشران و حتی منتقدان صورت می‌گیرد. از نظر عامی نیز آن قدر استقلال داریم

که هر کتابی تهیه کنیم، اما رابط‌های کودکان و نوجوانان با کتاب محسوب به «واسطه» است. اولاً شناخت کافی از نویسندگان و ناشران و... ندارند و چه بسا علاقه‌ای هم به چنین شناختی نداشته باشند. پس به واسطه‌های بزرگ‌ترها (والدین و مربیان) با کتاب آشنایی پیدا می‌کند. سویی دیگر استقلال مالی هم ندارند و نمی‌توانند، هر کتابی را که بخواهند تهیه کنند. واسطه‌ها در رابط‌های بین کودک و نوجوان - کتاب، نقش‌های مهمی ایفا می‌کنند که تنها بخشی از آن به انتخاب کتاب برمی‌گردد و در گروه‌های سنی کوچک‌تر، مثل خردسالان، حتی در نحوه‌ی خوانش کتاب نیز مؤثرند.

خردسالان بدون واسطه بزرگ‌ترهای باسواد نمی‌توانند کتاب بخوانند. بزرگسالانی که برای بچه‌ها کتاب می‌خوانند، خودآگاه یا ناخودآگاه در نوع خوانش کتاب دخالت دارند. آنان با اجزای مختلفی که به صدای شخصیت‌ها می‌دهند و با توضیح‌هایی که در جواب پرسش‌های کودکان می‌دهند، در نحوه‌ی درک کودک از کتاب دخالت می‌کنند و حتی گاهی به مزاحور حال و هوای خود و کودک، داستان را تعبیر می‌دهند و عناصری از زندگی کودکی را که برای کتاب می‌چینند، به داستان اضافه می‌کنند یا تکریر می‌شوند داستان را پس از تمام شدن کتاب به ادامه می‌دهند.

مربیان کودک و نوجوان به کتابداران کتابخانه‌های کودک و نوجوان در گذر وظایف مختلفی که برعهده دارند، از جمله‌ها مهم اضافه می‌شود.

اگرچه می‌توان درباره‌ی نقش مربیان و کتابداران در این چرخه بسیار گفت، اما با توجه به بحث‌ها که «مخاطب‌شناسی» است، می‌توانیم از دو زاویه بحث را دنبال کنیم: یکی شناخت مخاطب به‌عنوان راهبر کتابداران و مربیان و کتابداران و دیگری نقش مربیان و کتابداران در شناخت مخاطب.

طبیعی است که مربیان و کتابدارانی که با کودکان و نوجوانان کار می‌کنند، نیازمند شناختی پیشینی از آنان هستند. این شناخت پیشینی را روان‌شناسی رشد، جامعه‌شناسی دوران کودکی و مطالعات فرهنگی و پژوهش‌های اجتماعی در اختیار آنان قرار می‌دهند. با این شناخت مقدماتی آنان می‌توانند با ویژگی‌های کلی بچه‌ها آشنا شوند و آگاهی‌هایی درباره‌ی توانایی‌های کودکان و نوجوانان در سنین مختلف به دست آورند. پس آگاهی‌ها تأثیر زیادی در نحوه‌ی کار با بچه‌ها دارد.

به احتمال زیاد مربیان و کتابدارانی که برای کودکان کار می‌کنند، بهتر زیادی از این آگاهی‌ها را از طریق مطالعه‌ی کتاب‌های روان‌شناسی رشد و همچنین گزارش مطالعات انجام شده در این زمینه به دست خواهند آورد و ما نیز در این مقاله از زاویه‌ی موضوعی که به آن می‌پردازیم، مصالحت ارائه می‌کنیم.

مربیان و کتابداران جدا از این، هنگام کار با کودکان به تجربیاتی دست می‌یابند که در هیچ متن درسی به آن اشاره نشده است. این تجربه‌ها اگر به‌صورت منظم و منسجم تدوین شود،

می‌تواند در شناخت مخاطب به نویسندگان، تصویرگران و ناشران و دیگر دست‌اندرکاران ادبیات و هنر کودکان نیز باری رساند.